

Konkurranse **14**
Vinn en iPad!

Premiekryss **15**

VÅRENERGI

NR 1. VÅRUTGAVE 2012 ● 30. årgang ● LIVSSTILSMAGASIN FRA DITT NETTSELSKAP

Blendet av
nye iPad **16**

NSK satser på lærlingene

NSK har etablert en egen stipendordning for ungdommer som vil starte som lærlinger i selskapet.

Se side **8-9**

Nettleia
reduseres **03**

Strømkundenes
nye hverdag **06**

Gode råd om
strømsparing **11**

**Nord-Salten
Kraft AS**

Ansvarlig redaktør

Fredrik Kveen
fredrik.kveen@energi-nett.no
Tlf: 22 00 11 50

Abonnement

Bård Knutsen
bard.knutsen@energi-nett.no
Tlf: 24 10 16 55
Mobil: 92 22 20 33

Produksjon

Artko Grafisk Produksjon
post@artko.no
Tlf: 22 09 89 00

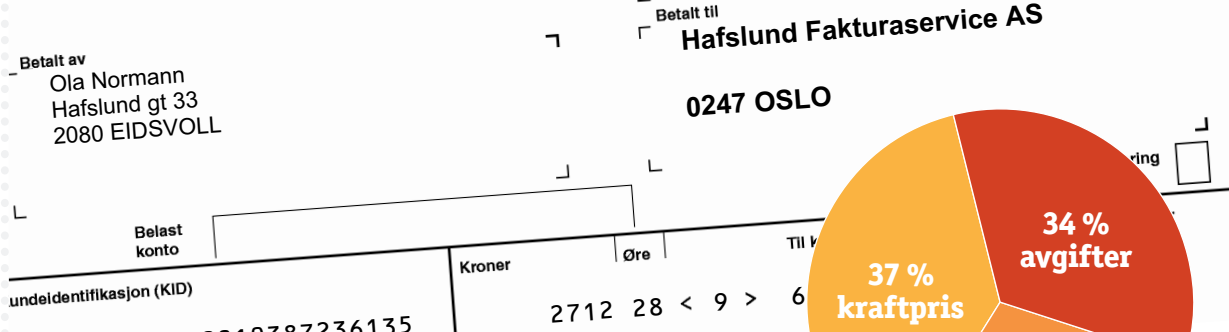
Design

Therese B. Hansen
Hege Blix Bernhardsen
design@energi-nett.no

Utgiver

Energi Forlag AS
www.energi-nett.no

Energi Forlag AS
eies av Europower AS,
som igjen eies av
NHST Media Group AS

Nettleia reduseres med 340 kroner

NVE har bestemt at nettselskapene får mindre inntekter i år enn i fjor. For en husholdning som bruker 20 000 kilowattimer årlig, reduseres nettleia i gjennomsnitt med 340 kroner.

DET ER IMIDLERTID store forskjeller mellom selskapene. Derfor kan noen forbrukere oppleve at nettleia øker.

NVE har varslet at samlet inntektsramme for nettselskapene i 2012, eksklusive Statnett, er beregnet til 14,8 milliarder kroner. Det er 200 millioner kroner lavere enn i 2011.

– Nettleia går ned fordi nettselskapene har lavere kostnader på grunn av redusert rentenivå og lavere forventet kraftpris i 2012. NVEs regelverk sørger for at nettleien blir lavere når nettselskapenes kostnader reduseres, sier vassdrags- og energidirektør Per Sanderud i en pressemelding.

Har økt. Samtidig har nettselskapenes investeringer og vedlikeholdskostnader har økt. På tross av at inntektsrammene er

redusert, tror ikke Sanderud at framtidig forsyningssikkerhet vil påvirkes:

– Regnskapstallene viser at det investeres mer i distribusjonsnett enn noen gang tidligere. Vi forventer at nettselskapene også i årene framover vil ha høy aktivitet for å gjøre nettet mer robust og få ny fornybar kraftproduksjon på nett.

Betydelige forskjeller. Det er betydelige forskjeller på små og store selskaper. NVEs oversikt viser at nettleia for husholdningskunder varierer fra om lag 10 øre per kilowattime til 60 øre per kilowattime. De minste nettselskapene har høyest nettleie. Sammenslåinger av nettselskaper har jevnet ut nettleia, ifølge NVE.

TEKST: SIGURD NEDRELID
MONTASJE: THERESE HANSEN

Nettselskapenes inntektsramme

- Strømnettet er et naturlig monopol som driftes av nettselskapene. For at nettselskapet ikke skal ta for høy nettleie, setter NVE årlige inntektsrammer.
- Lav rente reduserer nettselskapenes finanskostnader. Redusert kraftpris bidrar til lavere kostnader knyttet til overføringstap i nettet.
- Tar nettselskapet for høy leie ett år, blir det pålagt å betale differansen mellom faktisk og tillatt inntekt tilbake til kundene gjennom lavere nettleie de påfølgende årene.
- Selskap som har tatt inn mindre enn det tillatt inntekt tilsier, har mulighet til å ta inn tilsvarende mer de påfølgende årene. Endringer i nettleie påvirker ikke avkastningen til nettselskapene.

KILDE: NVE

Kjære leser

VI HAR nettopp lagt bak oss en relativt mild vinter preget av mye ekstremvær i store deler av landet. Stormen Dagmar var den kraftigste siden nyttårsorkanen i 1992, og satte strømforsyningen på alvorlige prøver. 450 000 mennesker var berørt av strømsvans i jula.

I denne utgaven av Vår Energi kan du lese mer om hvordan ekstremvær og flom øker presset på strømforsyningen vi alle er så

avhengige av. I jusspalten på side 13 vil du finne informasjon om hvilke rettigheter du som strømkunde har ved langvarige bortfall av strømmen.

Du vil også finne informasjon om hva grønne sertifikater og smarte strømmålere er, og hva de innebærer for oss forbrukere.

Myndighetene har i år senket inntektsrammen for nettselskapene, noe som i gjennomsnitt

vil redusere nettleien med 340 kroner. Det er imidlertid store forskjeller mellom selskapene, noen vil sågar oppleve at nettleien øker. Sjekk gjerne med ditt lokale nettselskap for å finne ut hvordan dette vil slå ut for deg.

I tillegg gir vi som vanlig tips og råd om hvordan du kan redusere strømregningen med ganske enkle grep, samt tips til hvordan du kan forebygge boligbrann.

Vi i Vår Energi håper du opplever innholdet som nyttig og tar gjerne imot ris og ros. Send gjerne en epost til: varenergi@varenergi.no

God lesing!

Fredrik Kveen
Ansvarlig redaktør

Vår Energi har som formål å gi deg informasjon om kraftmarkedet og hva du kan gjøre for å påvirke strømregningen. Magasinet inneholder blant annet råd og tips om strømsparing og brannsikkerhet, og vi håper at magasinet kan bidra til økt forståelse for hvordan kraftmarkedet fungerer.

Statnett

NECS

ELSERTIFIKAT

Nr. 000 000 001

Utstedt til: Kvassteinåga Kraftverk

Dato: 08. februar 2012

Forbrukerfinansiert fornybar energi

Politikerne spiste kaker, mens miljøaktivistene jublet, da ordningen om grønne sertifikater trådte i kraft ved årsskiftet.

DET NYE sertifikatmarkedet skal bidra til en økning på 26,4 TWh fornybar kraft i Norge og Sverige. Forbrukeren må betale noe mer for strømmen, men er sikret mer fornybar og klimavennlig kraft.

Strømkunden skal betale. – Grønne sertifikater er en forbrukersubsidiert støtteordning for utbygging av fornybar energi, sier politisk rådgiver i Olje- og energidepartementet Ivar Vighedenes.

Inneværende år, vil en vanlig husholdning oppleve 150 kroner påslag, ifølge informasjonssjef Aslak Øverås i Energi Norge.

Økt produksjon gir lavere markedspris på strømmen. Hvis den nye kraften ikke eksporteres

til utlandet, vil strømprisen bli lavere. Dagens utbyggingsfart på kraftlinjer og -kabler tilsier ikke at hele den økte produksjonen selges ut av landet. Nettoprisen er vanskelig å spå.

Positivt. Ivar Vighedenes peker på at utbygging av fornybar kraft vil være positivt for strømkundene.

– Dette er avgjørende for å oppnå sikker tilgang på kraft, og en mer lik og forutsigbar pris for folk i hele landet.

Fagdirektør Bolig i Forbrukerrådet Thomas Bartholdsen er positiv til ordningen, men stiller samtidig krav til bransje og politikere.

– De forbrukerfinansierte ressursene må ikke bli noe sluk inn i bransjen.

Bartholdsen krever at den jevne strømkunde skal vite hva han betaler for, og legger til:

– Oppslutningen om ordningen er avhengig av at gode resultater kommuniseres til forbrukerne.

Aslak Øverås er godt fornøyd med informasjonen som er blitt gitt forbrukeren.

– Bransjen har gjort en betydelig innsats for å forklare ordningen. En undersøkelse fra TNS Gallup viser at over halvparten av strømkundene på landsbasis er kjent med ordningen. Kraftselskapene er pålagt å informere om ordningen, og NVE har kjørt kampanjer rettet mot forbrukerne.

TEKST: SIGURD NEDRELID

FOTO: MORTEN FREDHEIM SOLBERG

De første 15 000 elsertifikatene er nå utstedt, men det er mer enn nok kake igjen til alle.

Hva er ordningen om grønne sertifikater?

Nye prosjekter som tar sikte på produksjon av fornybar strøm, vil få tildelt et tilleggsprodukt for salg – grønne sertifikater. Sertifikatene legges ut på et fritt norsk-svensk marked. Etterspørselen skal stimuleres gjennom å pålegge alle strømselgere obligatorisk kjøp av sertifikatene. Håpet er at den nye inntektskilden vil stimulere kraftutbyggere til å satse på fornybare energiprojekter.

Fakta

- Felles norsk-svensk ordning for perioden 2012–2020.
- 13,2 TWh fornybar kraft skal utbygges i Norge.
- Strømkundene betaler for utbyggingen.
- Sikrer likere og mer forutsigbare priser i hele landet.
- Vil innebære en økning i nye vannkraftprosjekter og i vindkraft.
- Kan innebære et løft for satsing på bioenergi, i første rekke fjernvarme, i Norge.

Stormens øye

Dagmar er på sitt verste og forårsaker en feil ved nettet hvert sekund i tolv timer. I Statnetts kontrollrom vokter sindige menn og kvinner stormens herjinger.

NATT TIL ANDRE JULEDAG. Det er stormflo flere steder langs kysten, og fiskebåter skylls på land. I løpet av natten ble omkring 450 000 mennesker berørt av strømbrudd. Hadde det ikke vært for Statnetts forberedelser og balansering av sentralnettet, og den ekstra beredskapen hos de lokale energiselskapene, ville konsekvensene av Dagmar vært langt større.

Julaften 2011 ble det lagt planer på Statnetts regionsentraler i Alta, Oslo og på Sunndalsøra. Oppdraget var å balansere kraftforbruk og kraftforsyning, slik at forbrukerne ikke ville miste strømmen gjennom en lang natt. Ekstra mannskap var satt i beredskap, og det ble tatt høyde for lokal forsyning, separat drift, flere steder i landet.

Videre ble alle potensielt berørte steder bedt om å kjøre driften med svakt energioverskudd.

Sterke krefter var i sving. På linja mellom Viklandet og Fræna ble en såkalt loop, en del av en strømmast, revet av. I stedet for å fly av gårde, ble delen oppsiktsvekkende nok sveiset tilbake i masten forårsaket enten av lyn eller spenning.

Beredskapsteamene er forsynings-sikkerhetens førstelinjeforsvar. Gjennom natten ble det sendt ut arbeidslag ut for å foreta opprettinger. Et sted på linja mellom Aura og

Dagmars ødeleggelser, her ved Hjørundfjordstranda i Ørsta kommune.

Vågåmo ble imidlertid beredskapsteamet selv offer for stormen, da de ble tvunget til å tilbringe natten på en stasjon langs linja. Morgen etter ble de brøytet ut av et annet arbeidslag.

I Årdal ble natten tilsynelatende kortere. En forsyningsfeil til Årdal medførte at byen måtte forsynes fra lokale kraftverk. Den nye strømfrekvensen ble høyere, og byens elektriske klokke begynte å tikke for raskt.

TEKST: SIGURD NEDRELID
FOTO: BJØRN BERGE, TUSSA

Dagmar

- Stormen Dagmar var den kraftigste siden nyttårsorkanen til 1992.
- 450 000 mennesker var berørt av strømskift mellom første og andre juledag.
- 115 000 kunder opplevde strømskift i mer enn 12 timer.
- De enorme ødeleggelserne på distribusjonsnettet forårsaket de vedvarende strømskiftene.
- Trefall var hovedårsaken til problemene.

Press på forsynings-sikkerheten

- Sentralnettet er kraftforsynings motorveier, og driftes av Statnett.
- Distribusjonsnettet fører strømmen til huset ditt, og driftes av lokale energiselskaper.
- Distribusjonsnettet er spesielt sårbart for trefall.
- Klimaforandringer fører til mer ekstremvær og flom i framtida.
- Næringa erkjenner utfordringene og tar grep.

KLIMAFORANDRINGENE FØRER til mer ekstremvær og flom, og dermed økt press på forsynings-sikkerheten. Selskapene jobber for at distribusjons- og sentralnettet skal takle morgendagens utfordringer.

Ekstremvær har vist at distribusjonsnettet er akilleshælen i forsynings-sikkerheten. Senest under stormen Dagmar var trefall over distribusjonsnettet skyld i de fleste strømskiftene.

Det jobbes i bransjen for å unngå trefall under ekstremvær. Bredere kraftgater er blant de viktigste virkemidlene. Flere nettselskaper satser på mer rydding av trær langs linjene, blant annet gjennom nye avtaler med grunneierne. Ifølge NVE er 25 000 kilometer luftledning blitt kablet og lagt i bakken de siste ti årene. I tillegg er 10 000 kilometer nytt kablet nett bygget ut. Av Norges totale 300 000 kilometer distribusjonsnett, er 160 000 kilometer fortsatt luftlinjer. Det er imidlertid dyrt å legge hele strømmettet ned i bakken.

Enklere å styre eget forbruk

MED AMS kan, ifølge NVE, den jevne strømkunde oppleve langt større frihet til å styre eget forbruk. Det er i utgangspunktet bare oppfinnsomhet og det enkelte energiselskapets satsing som begrenser hva markedet måtte finne på å tilby.

I framtiden kan du avtale at varmekablene skal skrus av når strømprisen er høy. I perioder med høyt strømforbruk øker prisen. Det er ikke sikkert at familien trenger å ha varmekablene skrudd på mens middagen serveres og strømprisen

er som høyest. Husholdningen kan da avtale at nettselskapet eller kraftselskapet skal skru av varmekablene i et bestemt tidsrom eller etter hvor høy strømprisen er. Muligheten til avstenging med et enkelt tastetrykk på mobilen kan også bli en realitet.

Det kan også bli mulig å selge overskuddskraft tilbake til markedet. Strømkunden kan inngå en volumbasert avtale med nett- eller kraftselskapet. Holder husholdningen seg under det avtalte volumet, kan det bli mulig å tjene penger gjennom tilbakesalg av differansen til markedet.

Strømkundens nye hverdag

Innen 2017 skal alle ha installert smarte strømmålere. Til glede for forbrukeren, bransjen og miljøet – skal vi tro NVE.

AMS ER PÅ FULL FART inn i norske husholdninger. Skal vi ta seksjonssjef for Kraftmarkedsseksjonen i NVE Thor Erik Grammeltvedt på ordet, har norske husholdninger mye å se fram til når han kaller innføringen av AMS for et paradigmeskifte.

Automatisert innhenting. AMS består av en tradisjonell strømmåler og et dataprogram. Informasjon om ditt strømforbruk vil med jevne mellomrom sendes til kraftselskapet. Du slipper å rapportere til selskapet. Automatiseringen gjør innhenting av måleverdiene raskere og mer presise.

Du vil kunne følge strømpriser og eget forbruk kontinuerlig. Separat informasjonsdisplay skal kunne kobles til måleren. Det er videre sannsynlig at informasjonen vil gjøres tilgjengelig på selvalgt medium, for eksempel din telefon eller datamaskin.

Finansiering via nettleia. NVE anslår at investeringen i AMS vil koste 5 milliarder kroner. Nettselskapene skal sørge for gjennomføringen, og finansieringen skjer dermed gjennom nettleia. Dette vil isolert sett innebære høyere strømrregning. Men NVE legger vekt på at en vesentlig del av kostnadene ville kommet uansett. Eksisterende målere har begrenset levetid og må byttes ut fortløpende.

– Innføringen av AMS vil gi betydelige nyttevirksomheter for husholdninger, nettselskaper og kraftleverandører, uttaler Thor Erik Grammeltvedt.

NVE har ikke tallfestet den totale nyttevirksomheten som et kronebeløp. Investeringen innebærer mange faktorer som er vanskelig å tallfeste.

Økt bevissthet. Tilgjengelig, presis og kontinuerlig informasjon medfører at du kan se

hvilket forbruk som presser opp strømrregningen. Forskning tyder på at økt innsikt i egne vaner gir lavere forbruk. Familiemedlemmer påvirker hverandre til økt bevissthet, og undersøkelser har vist at husholdninger med tenåringer kommer spesielt gunstig ut. Lavere forbruk totalt i ditt distrikt medfører lavere strømpris, samt at lavere forbruk i din husholdning påvirker strømrregningen direkte.

Økt informasjon om kraftflyten i nettet vil gi nettselskapene verdifull kunnskap. Selskapene vil lettere oppdage sårbarheter i forsyningen, og få mulighet til å bedre investeringer etter kapasitetsbehov, lokalisering og timing. Effektivt vedlikehold medfører sikrere forsyning og lavere strømrregning.

De mest ulønnsomme investeringene gjøres for at nettet skal tåle forbrukstoppene. Typisk er dette når husholdningene skal lage middag samtidig. Med lavere forbrukstopper kan de mest ulønnsomme investeringene reduseres tilsvarende, til innsparing for nettselskap og dermed forbruker.

TEKST: SIGURD NEDRELID

ILLUSTRASJON: HAFSLUND/DAVID ZADIG

Snart kan det bli slutt på en slik måleravlesing.

Smart strøm

- AMS er en forkortelse for Avanserte Måle- og Styringssystem.
- Kalles også Smarte Målere.
- AMS skal innføres i alle norske husholdninger innen 2017. Region Midt-Norge skal være pilotprosjekt for AMS, og vil være noe tidligere ute.
- Tilsvarende AMS-prosesser som i Norge er under gjennomføring i EU.

Mulighetene er store for utbygging av vann- og vindkraft i Finnmark. Mest kjent foreløpig er likevel gassaktiviteten i Hammerfest.

Store kraft- og energiresurser i nord

Nord-Troms og Finnmark har de største vindkraftressursene i landet, mens Nordland og Troms har store muligheter for utbygging av småkraft. Men det går trått med å komme i gang.

DE NORSKE nordområdene kan trygt kalles Europas energispiskammer. Mest kjent er gassaktiviteten i Hammerfest, men mulighetene er store for utbygging av så vel vann- som vindkraft i tillegg til ytterligere gassutbygging. Produksjonskostnaden for vindkraft regnes som de laveste i Europa.

Krever bedre infrastruktur. Nord-Norge-meldingen lister opp en rekke næringspolitiske aktiviteter som det kan satses på. Felles for dem er at ny og økt satsing krever bedre infrastruktur. Økt kraftutbygging kan være med og trygge satsingen på sjømat og gi økt satsing på reiseliv, industri, mineralutvinning og på en rekke andre områder.

Det er kort vei over grensene til Sverige, Finland og Russland; det er derfor naturlig å

tenke samarbeid over landegrensene. Blant annet kan Norge med sine energirikdommer bli en «garantist» for økt leveringssikkerhet også overfor våre naboer i nord.

Bidra til å nå mål. Samtidig kan ordningen med felles svensk-norske sertifikater (se egen artikkel side 3) gi inntil 26,4 TWh ny fornybar kraft i Sverige og Norge. Utgangspunktet er muligheten til å bidra til å nå de mål som EU har satt opp for fornybar energi i EUs fornybarhetsdirektiv.

Svenskene har hatt sin sertifikatordning i flere år, mens den felles ordningen ble etablert fra årsskiftet. Det er viktig med mest mulig like rammebetingelser mellom de to landene, slik at investeringene blir fordelt så riktig som mulig.

Storstilt satsing. Norge står nå framfor en storstilt satsing for å kunne nyttiggjøre seg vind- og vannkraften og de øvrige rike naturforekomstene som finnes i nord. Sentralt i kraftutbyggingen står Statnetts enorme investeringer på nesten 10 milliarder kroner fram til 2020. I tillegg vil de regionale selskapene foreta store nettinvesteringer. Energibransjen er opptatt av å oppgradere hele elsystemet, det vil si både nett og produksjon.

Men foreløpig har selskapene i regionen slitt med svakt nett og lang ventetid for svar på konsesjonssøknader. Mange prosjekter er lagt på is i påvente av bedre nett, men noen lyspunkt finnes. Blant annet driver Nordkraft Vind Nygårdsfjellet i Narvik, Arctic Wind AS blant annet Havøygavlen. Nord-Norsk Vindkraft har planer for Helgeland og så videre. Det er også planer for vannkraftutbygging; blant annet har Finnmark kraft har valgt ut ni prosjekter for utbygging av småkraft.

TEKST: GUNHILD OLAND

FOTO: INGUN A. MÆHLUM

NKS sørger for leveringssikkerhet

DET ER SPENNENDE tider i energibransjen og i Nord-Salten Kraft (NSK). Vi er nå halvveis i utbyggingen i Forsan, vi står foran en viktig utbygging av fiber i Nord-Salten, og vi skal gjennomføre store investeringer i nettet de neste årene. Samtidig skal vi sørge for at alle i Nord-Salten har strøm i hjemmene sine og på arbeidsplassene sine, hver dag, hele året.

Investeringer og store prosjekter gjør NSK til en spennende arbeidsplass framover. I dette kundemagasinet kan du lese om hvordan vi satser på lærlinger som en viktig rekrutteringskanal for nye, dyktige fagarbeidere som vi trenger for å utvikle selskapet videre. NSK er en kompetansebedrift, og vår evne til å tiltrekke oss dyktige fagpersoner er nøkkelen til fortsatt lokal verdiskaping og forankring.

Andre spenningsmomenter skaper usikkerhet om framtiden. Det er et økende press mot de små, lokale everkene, både fra myndigheter og de store aktørene i bransjen. Vi har i år satt ned nettleiea med over 10 prosent. Likevel har vi fortsatt høye tariffer sammenlignet med de fleste i bransjen. Dette skyldes først og fremst Nord-Saltens geografi, befolkningsstruktur og næringsstruktur.

Kostnader og nettleie betyr mye både for oss og for våre kunder, men når det stormer som verst, er kanskje leveringssikkerhet og lokal prioritering vel så viktig. I NSK er vi sikre på at ingen andre kan gjøre en bedre jobb enn oss når det gjelder å drive elnettet i Nord-Salten, med lokal kompetanse, lokalkunnskap og nærhet til kundene våre.

Jeg har min siste arbeidsdag i NSK 27. april, etter to begivenhetsrike år i selskapet. Omdanningen til aksjeselskap der det lokale eierskapet ble formalisert, utbetalingen av 100 millioner kroner til aksjonærene, og oppstarten av Forsan-utbyggingen blir nok stående som de viktigste høydepunktene for min del. Det er vemodig å forlate dyktige og hyggelige kolleger som jeg setter stor pris på. Samtidig føles det godt å vite at jeg forlater et selskap med kompetente medarbeidere, som følger et stort ansvar for å sikre at den kanskje viktigste infrastrukturen i samfunnet – strømforsyningen – fungerer hver dag, hele året.

Jeg takker for følget den tiden jeg har vært i NSK og ønsker selskapet og de ansatte lykke til videre.

Knut Andersen, direktør

Trond Halvard Kristensen og Adrian Johansen er svært glade for fast ansettelse som energimontører. – Montørjobben gir varierte arbeidsdager og nye faglige utfordringer. I tillegg får jeg masse frisk luft i verdens flotteste omgivelser, så jeg vil ikke bytte med noen, sier Adrian.

NSK satser på lærlingene

Trond Halvard Kristensen og Adrian Johansen tok i februar fagprøven som energimontører, etter å ha gått læretiden sin i NSK.

DET ER TO STOLTE ungdommer fra Nord-Salten som endelig kan kalle seg faglærte energimontører.

– Jeg har hatt varierte og spennende oppgaver hele veien. Arbeidsmiljøet i montørgjengen er helt topp, og de tok meg med ut i felten helt fra starten. At jeg kommer herfra og kjenner mange fra før, har nok også vært en fordel, sier Trond Halvard.

Rekrutterer lærlinger aktivt.

NSK har vært en aktiv lærlingbedrift i mange år, og har utdannet et stort antall fagarbeidere. Svært mange av selskapets montører og maskinister startet sin karriere som lærlinger, og totalt 16 nåværende ansatte ble rekruttert på den måten.

– Å ta inn lærlinger er den beste måten å rekruttere fagarbeidere på. Når man har

lærlingene inne i selskapet i så lang tid, blir man godt kjent med hva de står for, både faglig og sosialt. Det er viktig kunnskap når man skal vurdere fast ansettelse, mener Stig Johansen, leder for NSKs nettdivisjon.

Fast ansettelse som mål.

NSK har som mål å tilby fast ansettelse til nyutdannede fagarbeidere som har gått læretiden i selskapet, og som har skikket seg vel underveis. Nettsjefen mener det er flere fordeler ved dette.

– Ansatte med tilknytning til regionen Nord-Salten har røtter her, og ønsker å bo og arbeide her. At våre folk stort sett har jobbet her i mange år, gjør også at de kjenner nettet, driftsforholdene og kundene våre godt, påpeker han.

Markedssjef Sofie Langbakk i NSK stod for den uhøytidelige overrekkelsen av premien på Tranøy i februar, utenfor hotellet Edvardas Hus som Valdemar driver sammen med Torill Ellingen.

– Gleder meg veldig til å teste den

Valdemar Hansteen fra Tranøy vant trekningen av iPad-premien for kunder som registrerte seg som bruker av eFaktura.

I HØST LANSETE NSK eFaktura for å gjøre det enda enklere for kunder å betale regninger, og holde oversikt over betalte og ubetalte fakturaer i nettbanken. Som en ekstra «gulrot» ble det trukket en iPad blant kundene som registrerte seg innen 31. januar i år.

Det var en overrumplet Valdemar som fikk gladmeldingen om gevinsten.

– Ja, det var litt av en overraskelse. Jeg har aldri vært spesielt opptatt av «dingser», og har aldri prøvd verken iPhone eller iPad, men nå gleder jeg meg veldig til å teste den

ut. Forhåpentligvis kan jeg få litt starthjelp fra noen yngre slektninger eller gode naboer, sier Valdemar Hansteen fra Tranøy.

Som flittig bruker av nettbank var ikke Valdemar i tvil om å registrere seg som bruker av eFaktura fra NSK da muligheten kom.

– Det går mye raskere å betale regningene når de kommer ferdig utfylt med KID i nettbanken. Samtidig har jeg full kontroll, siden beløpet ikke blir trukket fra konto uten at jeg godkjenner fakturaen først.

Interessert i lærlingstipend?

NSK HAR ETABLERT en egen stipendordning for ungdommer som vil starte som lærlinger i selskapet. Nye lærlinger mottar et startstipend på 20 000 kroner. Det tilsvarende beløpet mottar de som tar fagbrev og får fast ansettelse i selskapet.

NSK planlegger å ta inn tre nye lærlinger i løpet av 2012, to montør-lærlinger (energimontører) og én maskinistlærling (energioperatør). Ungdommer som ønsker å satse på en framtid i Nord-Salten, og som har interesse for tekniske fag, er hjertelig velkommen til å ta kontakt med selskapet.

– Spar miljøet med eFaktura

eFAKTURA GIR MANGE fordeler både for våre kunder og for selskapet, og bidrar dessuten til redusert papirforbruk. NSK oppfordrer derfor alle kunder som bruker nettbank til å registrere seg som bruker av eFaktura. Informasjon om hvordan dette gjøres finner du på vår nettside www.nordsaltenkraft.no/efaktura.

e Faktura

Elektriske branner

40 prosent av alle branner i Norge skyldes uvetting bruk av – eller feil ved – det elektriske anlegget, viser tall fra Brannvernforeningen.

MED ENKLE forebyggende tiltak reduseres risikoen for brann betraktelig.

Vis god ledningsskikk. Å trekke ut støpselet er et godt brannforebyggende tiltak. Dra aldri i ledningen, men i selve pluggen. På den måten unngår du å skade støpselet. Husk videre at støpselet er ingen bryter. Skru alltid av apparatet før du trekker ut støpselet.

Støpselet skal tåle å trekkes ut av veggen. Evnen støpselet har til å motstå slitasje, testes gjennom å sette i og dra ut støpselet flere tusen ganger. I tillegg testes det for høyere spenning enn normalt, og må tåle begrensede temperaturforandringer.

Kjøp timer til de mest brukte støpslene. Timeren skru seg automatisk av etter et forhåndsinnstilt tidsintervall. På denne måten

slipper du å trekke ut støpselet, og unngår unødvendig slitasje.

Det er grunn til større årvåkenhet overfor gamle støpsler enn nye. Foruten å være kvalitetssikret, har nye støpsler en bakplate som beskytter mot støvansamling.

Unngå komfyrrbrann. Komfyrrbrann er den hyppigste årsaken til boligbrann. Typiske tilfeller er at den som lager mat glemmer å skru av kokeplaten etter bruk, eller glemmer å passe på under matlagingen. Politirapporter har vist at fulle menn og eldre ofte er innblandet i episodene.

– Vær alltid våken og opphold deg ved komfyren eller i umiddelbar nærhet til kjøkkenet, er Brannvernforeningens soleklare oppfordring. Blir du avbrutt under matlagingen, eller må ut av huset et raskt ærend, skal komfyren skrues av.

Det finnes tekniske hjelpemidler for de glemsomme. Komfyrvakt bryter strømmen når temperaturen blir for høy. Komfyralarm lager varsel med lyd. Fra 1. juli 2010 er det krav om fastmontert komfyrvakt i nye boliger.

Sjekk ditt elektriske anlegg. Eier er ansvarlig for at det elektriske anlegget er i orden.

Det elektriske anlegget utgjør alle fastmonterte elektriske komponenter. Støpsler som blir varme eller misfargede, eller sikringer som går ofte, er klare faresignaler om at noe er galt med ditt anlegg. Da bør autorisert hjelp kontaktes snarest.

Det er svært begrenset hva du selv har lov til å gjøre av arbeid og vedlikehold. Hovedregelen er at arbeid på alt som er fastmontert, skal utføres av godkjent installatør eller elektriker.

Få rabatt på forsikringen. Flere av de store forsikringsselskapene tilbyr rabatter på boligforsikring ved elsjekk hvert femte år. Jevnlige elsjekker er et viktig forebyggende tiltak.

TEKST: SIGURD NEDRELID

FOTO: CHRISTIAN WESETH, BRANN- OG REDNINGSETATEN

Gjør boligen klar for vinteren

Strømmen er dyrest når det er kaldt ute og du trenger den mest. Med enkle strømsparende tiltak kan du bruke pengene dine på annet enn å betale regninger til høsten og vinteren.

DENNE SIDEN HANDLER om å kutte i energitapet i din bolig. På neste side gir Vår Energi deg seks gratis tiltak som kutter i energiforbruket.

Isoler toppetasjen. Det beste tiltaket, ifølge Trond Paasche i Enova, er å isolere loftet. I prinsippet er det bare å rulle ut isolasjonsmatter, og dette er noe de fleste kan gjøre selv. De fleste boliger bygget før 1985 har dårlig isolerte toppetasjer. Etterisolering av loft er enkelt og rimelig å utføre, og kan medføre årlige innsparinger på opp mot 3000 kroner. Vær imidlertid

oppmerksom på kondensproblemer, tilstrekkelig ventilasjon og at dampsperran er intakt.

Tett luftlekkasjer. Varmetap kan effektivt reduseres gjennom å tette luftlekkasjer rundt dører og vinduer. Sett et stearinlys i nærheten av vinduet eller døra, og se om det trekker. Hvis det fortsatt trekker kan det skyldes dårlig vindtetting og mangelfull isolasjon mellom ramme og vegg. Rimelige og enkle tiltak du kan gjøre selv er å montere tettelister rundt vinduene og dørene.

Energimerking

ALLE SOM skal selge eller leie ut boligen sin, må energimerke den og få en energiattest. Nye boliger skal alltid være energimerket før ferdigstillelse. Ifølge Trond Paasche i Enova er det en voksende bevissthet om energimerking blant forbrukere og i bransjen:

– Vi merker økt trafikk til Enova fra boligeiere og meglere som spør om energimerking. Det ser ut som flere blir oppmerksomme på energimerking.

Tall fra Nederland tyder på at boligen kan stige 3–5 prosent i verdi for hver økende karakter i energimerkesystemet. For en bolig verdt 2 millioner tilsvarer 5 prosent 100 000 kroner.

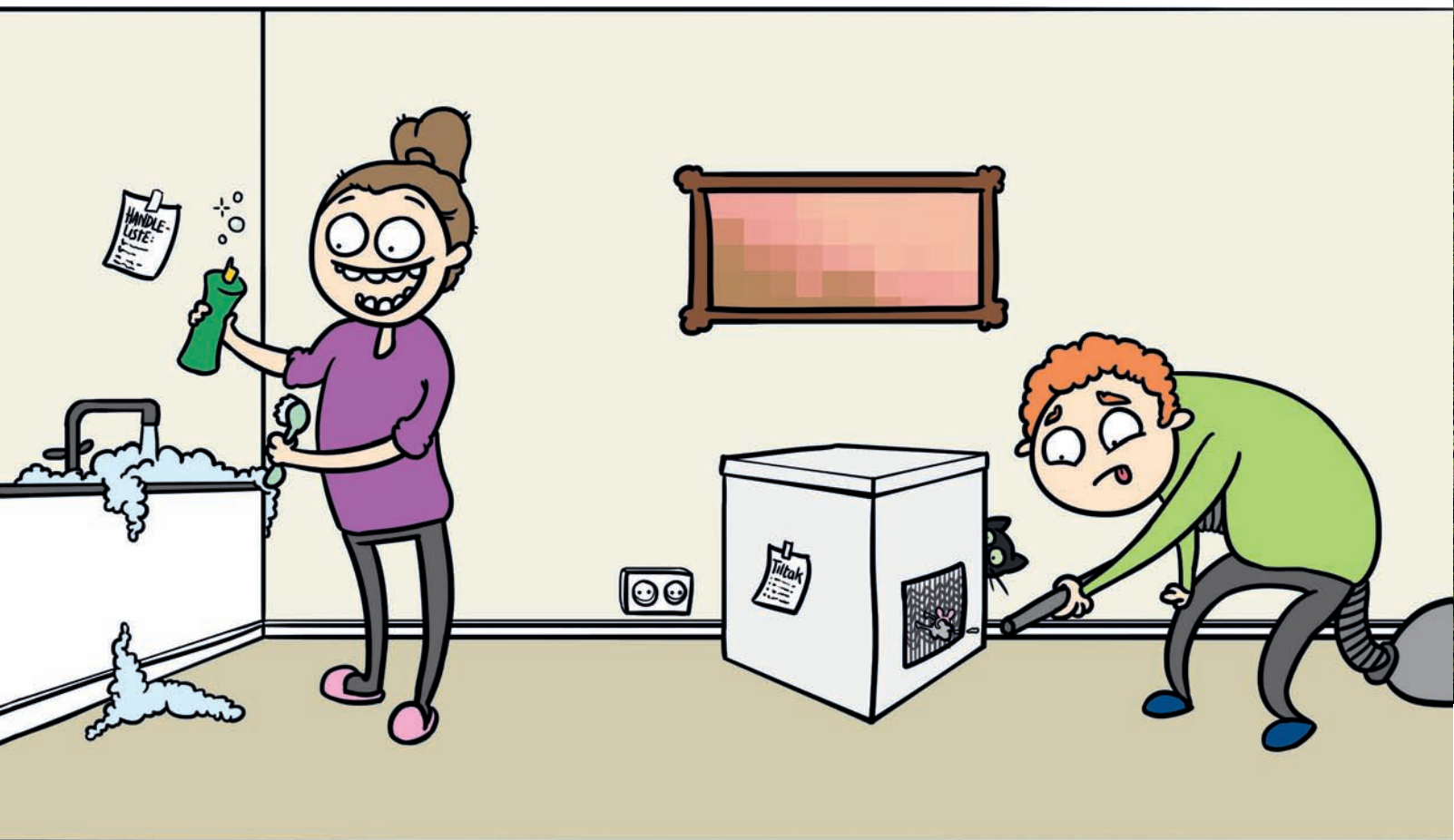
For mer informasjon: energimerking.no

Du kan også løsne vinduslistene på yttervegg og innervegg, og isolere med mineralull.

Vinduer. Utskiftning av vinduer er et vedlikeholdstiltak som koster, men som også reduserer varmetapet. Vinduer dekker kun 5–10 prosent av boligens ytterflate. Likevel kan varmetapet fra eldre boligers vinduer utgjøre over 40 prosent av tapet gjennom ytterveggene. Utskiftning til nye vinduer med isolerglass kan være et effektivt strømsparingstiltak. I tillegg kan du oppleve økt støydemping og enklere vedlikehold.

TEKST: SIGURD NEDRELID

KILDER: ENOVA, GLAVA

Spar hundrelapper med enkle tiltak

Norge og EU legger stor vekt på mer effektiv energibruk fram mot 2020. Med små og kostnadsfrie tiltak kan norske husholdninger være med på skippertaket. Og smile hele veien til banken.

Luft kort og effektivt. Ikke la vinduer stå på gløtt så det trekker over lengre tid. Stor gjennomlufting på kort tid skifter ut lufta i rommet uten å kjøle ned gulv, vegger og tak.

Bruk mindre varmtvann. Bruk av varmtvann utgjør 15–20 prosent av ditt totale energiforbruk. Sparedusj reduserer forbruket av varmtvann til dusjing betraktelig.

Belysning. De gamle glødelampene fases ut, og erstattes av mer strømeffektive halogen-, LED- og sparepærer. Selv om halogenpærer er strømeffektive, bruker LED- og sparepærer til sammenlikning mindre enn én tredel av energimengden.

Også levetiden for ulike pærer varierer. Halogenpærer varer i om lag 2000 timer, sparepærer gir rundt 9000 timers belysning, mens

en gjennomsnittlig LED-pære varer i om lag 50 000 timer. LED-pærer gir bedre belysning enn de gjorde før, og har blitt rimeligere og mer tilgjengelig.

Sparepærer er spesielt gunstig i kjellerrom og utendørs der de ikke skal bidra til oppvarming til omgivelsene. Vær imidlertid oppmerksom på at sparepærer kan gi dårligere belysning i svært kalde omgivelser.

Innetemperatur. Hvor varmt må du egentlig ha det innendørs? Senker du temperaturen med én grad, kan du redusere utgiftene til oppvarming med fem prosent.

Nattsenking av termostaten vil ha gunstig effekt, uten at du

merker stort. Bruk gardiner eller persienner om natta for å isolere vinduene og hindre varmetap.

Kjøleskap og fryser. Med enkle tiltak kan du kutte unødvendig strømforbruk fra kjøleskap og fryser. Støvsug bak kjøleskap og fryser to ganger i året. Strømforbruket fra apparatene vil kunne kuttes med ca 20 prosent. Tin av fryseren to ganger i året. Tiltaket kan spare 20 prosent av fryserens forbruk.

TEKST: SIGURD NEDRELID

KILDE: ENØK-SENTERET,

FORBRUKERPORTALEN.NO

OG STROMBYTTE.NO

ILLUSTRASJON: THERESE HANSEN

Jussråd fra advokat Inge A. Fredriksen

Hva er KILE?

Forkortelsen står for Kvalitetsjusterte Inntektsrammer for ikke Levert Energi. Ikke mye klokere? Les likevel videre om KILE og hvilke summer du kan kreve når strømmen blir borte.

HVERT ENKELT NETTSELSKAP får årlig fastsatt en inntektsramme av NVE. For korthets skyld kan vi si at et av utgangspunktene og formålene med inntektsrammeregulering er å hindre at nettselskapene kan utnytte at de er monopolister. Dersom det ikke var satt et tak, en inntektsramme, ville nettselskapet stå fritt til å fakturere den summen de ønsket hvert år.

Myndighetene har også fastsatt en forskrift om leveringskvalitet for elektrisk energi. Denne forskriften bestemmer hvilken kvalitet det skal være på elektrisiteten, og herunder også kravet til leveringspålitelighet i høyspenningsnettet.

Nettselskapene motiveres. Formålet med KILE-ordningen er å motivere nettselskapene til å bygge og drive høyspenningsnettene sine med samfunnsøkonomisk optimal leveringspålitelighet.

Dette skjer slik at når NVE fastsetter inntektsrammen, legges det til en normkostnad

for KILE som en del av det enkelte nettselskapets kostnadsgrunnlag. I tarifforskriften kapittel 9 er det gitt regler for beregning av avbruddskostnader ved faktiske avbrudd i strømforsyningen gjennom året. Disse faktiske KILE-kostnadene, som beregnes ved faktiske avbrudd gjennom året, trekkes fra inntektsrammen. De nettselskapene som har større faktiske KILE-kostnader enn den normkostnaden for KILE som ble lagt til inntektsrammen, blir dermed straffet økonomisk fordi de ikke har en samfunnsmessig optimal leveringspålitelighet. De får med andre ord en lavere inntektsramme som de kan fakturere sine kunder.

KILE-ordningen påvirker med andre ord nivået på inntektsrammen og dermed også nettariffen til oss sluttbrukere.

Kompensasjon. Men det er ikke slutt med det. KILE som påvirker inntektsrammen, beregnes med utgangspunkt i alle avbrudd nettselskapet

har i nettet som fører til at det ikke kan leveres til nettkundene. I tillegg til dette er det regler om direkte kompensasjon (utbetaling) til sluttbrukere ved svært langvarige avbrudd.

Tarifforskriften § 9A-2 bestemmer at sluttbrukere på alle nettnivå kan kreve å få utbetalt et beløp ved svært langvarige avbrudd. Et svært langvarig avbrudd er et avbrudd som varer lenger enn 12 timer, og forskriften regulerer størrelsen på beløpet hver sluttbruker kan kreve. For avbrudd mer enn 12 timer og til og med 24 timer er beløpet kroner 600. Over 24 timer og til og med 48 timer er beløpet kroner 1400, og over 48 timer og til og med 72 timer er beløpet kroner 2700. For avbrudd over 72 timer økes beløpet med kroner 1300 for hver nye påbegynte 24-timersperiode avbruddet varer.

Fritidsboliger. Det er gitt en særregel for avbruddsutbetaling for fritidsboliger. Her kan ikke årlig utbetaling overstige den forventede nettleien for inneværende år. Ellers gjelder samme beløpsgrense for alle nettkunder, privatpersoner som bedrifter.

For å få denne kompensasjonen sier forskriften at sluttbrukeren må fremsette krav overfor nettselskapet i rimelig tid etter at normal forsyning ble gjenopprettet.

TEKST: ADVOKAT INGE A. FREDRIKSEN,
ADVOKATFIRMAET NORDIA DA

FOTO: PER STÅLE BUGJERDE

Konkurranse

Test dine kunnskaper etter å ha lest Vår Energi:

1 Hvorfor er NVEs inntektsrammer for nettselskapene satt ned?

- A Pålegg fra Olje- og energidepartementet
- B Redusert rentenivå og lavere forventet kraftpris
- C Styrket kronekurs

2 Hva er ordningen med grønne sertifikater?

- A En støtteordning for utbygging av fornybar energi
- B Ny avtale som tar sikte på økt kraftutveksling mellom Norge og Sverige
- C Vattenfalls og Statkrafts nye felles sponsor fram til 2020

3 Hvor mange mennesker ble berørt av strømbrudd mellom 1. og 2. juledag i år?

- A 70 000
- B 250 000
- C 450 000

4 Hva er fordelen med AMS for strømkunden?

- A Bedre oversikt over eget forbruk
- B Selskapene sparer 200 millioner kroner årlig på å kontrollere at strømkunder leser av riktig
- C Norske strømkunder vil spare penger i skatter og avgifter med innføringen av AMS

5 Hvem drifter sentralnettet?

- A Kraftselskapene
- B Kommunene
- C Statnett

6 Hvor mye kraft skal ordningen med grønne sertifikater sørge for å bygge ut i Norge og Sverige?

- A 5 TWh
- B 12,4 TWh
- C 26,4 TWh

Send inn løsning på konkurransen innen 17. august 2012 til:

Vår Energi

Postboks 1182 Sentrum, 0107 OSLO

Merk konvolutten «konkurranse 1-12»

Vinneren får en iPad!

Navn:

Adresse:

Postnr/-sted:

Vi gratulerer vinneren av en iPad
i Vår Energi nr 2 i 2011:

Anita Dunvold
8360 BØSTAD

Postboks 1182 Sentrum, 0107 OSLO

Det trekkes én vinner som får en elektronisk kjøkkenvekt i rustfritt stål

© 2014 Pearson Education, Inc. or its affiliate(s). All rights reserved.

DET LURER MANGE FARER PÅ STRØMMENS VEI

2743 HARESTUA

Returadresse:

Energi Forlag AS
Christian Krohgs gate 16
Postboks 1182 Sentrum
NO-0107 OSLO

Blendet av nye iPad

En skjerm uten sidestykke er det første man legger merke til. Men hvor lenge varer «nybilfølelsen» til nye iPad?

«**NYE**» **iPAD** er sluppet i handelen i Norge. Som vanlig er det mye snakk om det nye nettbrettet og om det er verdt å investere noen tusenlapper ekstra for å få nye funksjoner.

Wow, se den skjermen! La meg slå dette fast med en gang: det er *ingen* som er i nærheten av å kunne konkurrere med Apple på skjermkvalitet etter lanseringen av nye iPad. Skjermen er skarpere, og har en fargemetning som overgår alt annet jeg har sett. Dette merkes når man surfer på Internett, og ikke minst når man leser e-bøker. Man får også mer ut av bilder og film i høy oppløsning.

I motsatt retning har den lavere lysstyrke enn iPad 2, noe som gir utfordringer i dagslys. Det er også mer gjenskinn i skjermen, som betyr at man ofte ikke får utnyttet den gode kvaliteten.

Smil! Nye iPad har fått det samme kameraet og den samme optikken som sitter i iPhone 4S. Dette er unektelig veldig bra. Med nye iPad kan man spille inn video i full HD-oppløsning og ta bilder på fem megapiksler. Dette er kvaliteter som er kjekke å ha, men jeg stiller meg tvilende til de ergonomiske egenskapene til iPad som et ti-tommers digitalkamera. På den andre siden er nye iPad svært velegnet til bilde- og videoredigering.

Brukeropplevelse. Det er ikke skjedd noe vesentlig med brukeropplevelsen på nye iPad i forhold til de to foregående generasjonene.

Nye iPad kan håndtere imponerende mye data og grafikk, men ytelsen til basisoppgavene er ikke noe bedre enn før. Her er de beste Android-brettene bedre.

Når det er sagt, skal Apple fortsatt ha ros for sitt enkle og intuitive system. Selv om det begynner å bli «gammelt», virker det fortsatt ikke gammeldags.

Konklusjon. Apple har vært flinke til å legge til iøynefallende nye kvaliteter, som den rå skjermen og det gode kameraet. Men i bunn og grunn føles nye iPad veldig lik iPad 2 i daglig bruk. Det er kun i få tilfeller, som i spesielt krevende spill, at ytelsesforskjellen er merkbar for brukeren.

Nye iPad står på ingen områder tilbake for iPad 2, og siden prisene er de samme er det ingen grunn til å advare mot å kjøpe det nye nettbrettet. Men jeg er slett ikke sikker på at nye iPad vil gi en langvarig «nybilfølelse» for de som allerede har iPad 2.

TEKST: **MAGNUS EIDEM**
FOTO: **GUNNAR LIER/DN**